

- Corominas 1974: Corominas, J. Diccionario crítico etimológico de la lengua castellana [Text] / J. Corominas. – Madrid : Gredos, 1974. – V. 3. – 1117 pp.
- Cortelazzo 2004: Cortelazzo, M. L'Etimologico minore DELI Dizionario etimologico della lingua italiana di Manlio Cortelazzo e Paolo Zolli [Text] / M. Cortelazzo, M.A Cortelazzo. – Bologna : Zanichelli, 2004. – 1440 pp.
- Cunha 2003: Cunha A.G da. Dicionário Etimológico Nova Fronteira da língua portuguesa [Text] / G. da Cunha. – Rio de Janeiro : Editora Nova Fronteira, 2003. – 940 pp.
- Dauzat 1973: Dauzat, A. Nouveau Dictionnaire étymologique et historique [Text] / Dauzat A., Dubois J., Mittérand H. – Paris : Larousse, 1973. – 814 pp.
- Dictionarul explicativ al limbii române 1975: Dictionarul explicativ al limbii române [Text]. – București : Editura Academiei Republicii socialiste România, 1975. – 1049 pp.
- Ernout 1951: Ernout, A. Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots, 3ème éd. [Text] / A. Ernout, A. Meillet. – Paris : C. Klincksieck, 1951. – XXII, 1385 pp.
- Fabra 1986: Fabra, P. Diccionari general de la llengua catalana [Text] / P. Fabra. – Barcelona : Edhasa, 1986. – 1787 pp.
- Forcellini 1868: Forcellini, Aeg. Totius Latinitatis Lexicon. Opera et studio [Text] / Aeg. Forcellini. – Prati : Typis Aldinianis, 1858–1883. – T. I–VII. – T. II, 1861. – 1007 pp. ; T. IV, 1868. – 1021 pp.
- Godefroy 1938: Godefroy, F. Dictionnaire de l'ancienne langue française et de tous ses dialectes du IXe au XVe siècle [Text] / F. Godefroy. – Paris., 1938. – T. I–X. – T. II, 1938. – 792 pp. ; T. III, 1938. – 796 pp.
- Greimas 1994: Greimas, A.J. Dictionnaire de l'ancien français. Le Moyen Age [Text] / A.J. Greimas. – Paris : Larousse, 1994. – 630 pp.
- Greimas 2001: Greimas, A.J. Dictionnaire du moyen français [Text] / A.J. Greimas, T.M. Keane. – Paris : Larousse, 2001. – 668 pp.
- Lorris 1992: Lorris, G. de. Le Roman de la Rose [Text] / G. de Lorris, J. de Meun ; [traduction présentation et notes par A Strubel]. – Paris : Le Livre de Poche «Lettres gothiques», 1992. – 1272 pp.
- Moliner 2003: Moliner, M. Diccionario de uso del español, edición en CD ROM [Text] / M. Moliner. – Madrid : Gredos, 2003.
- Orel 1998: Orel, V. Albanian Etymological Dictionary [Text] / V. Orel. – Leiden-Boston-Köln : Brill, 1998. – 670 pp.
- Oxford Latin Dictionary 1968: Oxford Latin Dictionary [Text]. – Oxford, 1968. – 2126 pp.
- Petronius: Petronius. Satiricon [Text] [Електронний ресурс] / Petronius. – Access mode : URL : <http://www.thelatinlibrary.com/petronius.html>. – Title from the screen.
- Plautus: Plautus, T.M. Miles Gloriosus [Text] [Електронний ресурс] / T.M. Plautus. – Access mode : URL : <http://www.thelatinlibrary.com/plautus.html>. – Title from the screen.
- Pokorny 1959: Pokorny, J. Indogermanisches etymologisches Wörterbuch [Text] / J. Pokorny. – Bern, München : Francke Verlag, 1959. – Bd. I. – 1182 S.
- Varron 1985: Varron. La langue latine [Text] / Varron ; [traduit et commenté par P. Flobert]. – Paris : Les belles lettres, 1985. – T. II, L. VI. – 183 pp.

Отмечена важность диахронических исследований в области семантики; отслежены пути эволюции значения 'передать информацию' в латинском и романских языках; на основе сравнения результатов исследования латинских глаголов и глаголов других языков выявлена универсальность семантических трансформаций, приводящих к формированию данного значения.

Ключевые слова: лексическая семантика, семантическая эволюция, семантические универсалии, глаголы речи.

Importance of diachronic researches in semantics field is marked. Ways of evolution of the meaning "to convey information" in the Latin and Romance languages are traced. Universality of semantic transformations leading to formation of the given meaning is determined on the basis of comparison of the Latin verbs and verbs in other languages.

Keywords: lexical semantics, semantic evolution, semantic universalities, verbs of speech.

Надійшла до редакції 29 вересня 2012 року.

Мар'яна Оленяк

УДК 81'367

ПРЕДИКАТНІ ТА АКТАНТНІ КОНКРЕТИЗУВАЛЬНІ УТОЧНЮВАЛЬНІ КОНСТРУКЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ МОВ)

Подано визначальні риси конкретизації; схарактеризовано ізоморфні та аломорфні риси досліджуваного матеріалу; визначено різновиди предикатних та актантних уточнювальних конкретизувальних конструкцій.

Ключові слова: семантико-синтаксична функція, уточнювальна конструкція, конкретизація, предикат, актант.

Проблема уточнення в лінгвістиці стала фокусом дослідження порівняно недавно, у другій половині ХХ століття. Певні досягнення в цій галузі мають насамперед українські та російські граматисти, до яких належать: О.Г. Руднев, Ф.Н. Бондаренко, А.Ф. Прияткіна, Є.М. Сидоренко, Т.Б. Фунтова та ін. Однак, незважаючи на те, що категорія уточнення досліджується протягом півстоліття, існує чимало питань, які залишалися поза увагою дослідників, це, зокрема, стосується дослідження семантико-синтаксичних функцій уточнення на матеріалі англійської, української та польської мов, що й зумовлює **актуальність** даної статті. Значущість публікації полягає в тому, що обраний підхід до дослідження категорії уточнення сприяє осмисленню співвідношення семантико-синтаксичних і логіко-синтаксичних категорій.

Метою даної статті є визначити особливості предикатних та актантних конкретизувальних уточнень в англійській, українській і польській мовах.

Заявлена мета зумовлює необхідність розв'язання таких **завдань**: 1) дефінувати поняття уточнення та конкретизації; 2) виявити основні ознаки предикатних і актантних уточнень; 3) виділити підгрупи актантних конкретизувальних уточнювальних конструкцій у залежності від змістової наповненості пропозиції; 4) охарактеризувати ізоморфні та аломорфні риси досліджуваного матеріалу.

Матеріалом дослідження слугували приклади уточнювальних конструкцій, дібраних методом суцільної вибірки з романів: Дж. Голсуорсі «Сага про Форсайтів»; І. Нечуя-Левицького «Гетьман Іван Виговський», «Князь Єремія Вишневецький», «Микола Джеря» та П. Куліша «Чорна рада»; Г. Сенкевича «Вогнем та мечем».

Уточнення – це логіко-синтаксична категорія, яка є засобом реалізації прагматичних настанов і комунікативної заданості, формальним показником якої є як мінімум бінарна конструкція, у якій компоненти співвідносяться відповідно до обсягу інформації, що передається; іншими словами, уточнення складається з уточненого та уточнювального компонентів, між якими експліцитно чи імпліцитно можуть стояти конектори *точніше, власне, а саме* та ін. Основним призначенням уточнення є більш детальне викладення думки, що полягає в повідомленні додаткової інформації, метою якого є уникнення багатозначності, контекстуальне усунення альтернативи. Саме відсутність альтернативи, на нашу думку, є показником точності у найвищій мірі. Конкретизація – це спеціалізований засіб вираження уточнювальних відношень, спрямований на максимально точне визначення явища та його характеристик, або дії і її обставин, серед кількох допустимих, потенційно можливих. Предикатні конкретизувальні уточнення репрезентують співвіднесеність двох дій або процесів, реалізованих у компоненті, що уточнюється, та уточнювальному компоненті. Залежно від змісту учасників ситуації, вони можуть бути самокоригувальні та тлумачні.

1. Самокоригувальні предикатні конкретизувальні уточнення, зазвичай, виражені або різними формами одного і того самого дієслова, або різними модальними дієсловами в сполученні з одним і тим самим інфінітивом. Зазначення різних часових характеристик і модальних відтінків предикатів не є взаємовиключним, а швидше має поправково-доповнювальний характер. Наприклад: *Worst of all, he had no hope of shaking her resolution; she was as obstinate as a mule, always had been from a child* (Голсуорсі: 25). «Гірше за все, що він не мав надії вплинути на її рішення; вона була впертою як віслук, завжди, з дитинства¹». У самокорекції такого виду предикат, виражений уточненим компонентом, не відхиляється, як непричетний до цієї ситуації; уточнювальний компонент розширює його часові рамки та поповнює модальну еміність.

2. Тлумачні предикатні конкретизувальні уточнення мають за мету інтерпретацію смислу уточненого предиката через введення уточнювального з іншими, типовими для нього характеристиками, які покликані конкретизувати імпліцитні ознаки, компонента, що стимулював уточнення. Наприклад: *He had married this woman, conquered her, made her his own, and it seemed to him contrary to the most fundamental of all laws, the law of possession, that he could do no more than own her body-if indeed he could do that, which he was beginning to doubt* (Голсуорсі: 67). «Він одружився з цією жінкою, завоював її, зробив своєю власністю, і на його погляд, те, що він міг володіти лише її тілом – якщо бодай це він міг, в чому він уже починав сумніватися, перечило найфундаментальнішому з усіх законів, закону власності». Укр.: *Маринка, Христина і кілька дочок полковників та сотників бігали по садку, грали в хрещика* (Нечуй-Левицький: 32). Пол.: *Bij ich, to buntownicy, szpiegi, bij, zabijaj!* (Сенкевич: 347). «Бий їх, це бунтівники, шпигуни, бий, вбивай!». У наведеному прикладі з англійської мови, завдяки уточнювальному компоненту, предикат, який стимулював уточнення, піддається смисловій інтерпретації, через те, що факт середньостатистичного одруження не асоціюється із завоюванням чи привласненням, які якоюсь мірою передбачають агресію та негативне сприйняття.

Актантні конкретизувальні уточнення слугують засобом найменування щонайменше двох референтів, які є суб'єктами або об'єктами дії чи процесу, що визначає ситуацію уточнення. Відповідно до характеру інформації, поданої уточненим та уточнювальним компонентами, конкретизація може здійснюватися через ідентифікацію, об'єктну співвіднесеність та додаткову характеризувальну інформацію.

1. При ідентифікації об'єктом або суб'єктом виступає особа, а один з елементів актантної моделі уточнення є вираженим власним іменем. Ідентифікація в актантних конкретизувальних уточненнях дібраного

¹ Буквальний переклад цієї уточнювальної конструкції неможливий через відсутність категорії перфекта в українській мові. Дієслова *was* та *had been* є формами дієслова *to be*, які охоплюють різні часові проміжки.

матеріалу буває трьох видів: особистісна ідентифікація, родинна ідентифікація та професійно-статусна ідентифікація.

1.1. Особистісна ідентифікація можлива в тому випадку, коли уточнений компонент вживається на узагальнене позначення особи як представника окремої соціальної групи чи учасника тих чи інших відношень, а уточнювальний компонент конкретизує цю особу, називаючи її ім'я чи прізвище. Наприклад: *Between him and the four other brothers who were present, James, Swithin, Nicholas, and Roger, there was much difference, much similarity* (Голсуорсі: 8). 'Він і четверо інших присутніх братів, Джеймс, Суїзин, Ніколас і Роджер, були дуже різні і разом з тим дуже подібні'. Укр.: *Але в неї, бачите, багато усякої високої рідні: і князі Соломирецькі, і князі Любецькі, і князі Друцькі-Горські, і Огінські* (Нечуй-Левицький: 6). Пол.: *Ot, ja duszu by zhubyw za nich, za Kurcewiczów, oni mi byli bracia, a stara kniahini mać, której ja w oczu jak pies patrzy!* (Сенкевич: 293). 'Та я душу би віддав за них, за Курцевичів, вони були мені братами, а стара, княгині мати, якій я в очі заглядав, як вірний пес!'. У наведених прикладах уточнений компонент повідомляє про представника якоїсь спільноти, який стимулював уточнення; навіть якщо його роль є єдиною у своєму роді (гетьман, князь і т. д.), то необхідна конкретизація, що ідентифікує особу у зв'язку з перехідністю повноважень.

1.2. Родинна ідентифікація полягає у використанні уточнювального компонента з метою конкретизації родинних відношень щодо поданого в уточненому компоненті власного імені. Наприклад: англ.: *Swithin and James, the twins, were only seventy-five, Nicholas a mere baby of seventy or so* (Голсуорсі: 16). 'Суїзин і Джеймс, близнюки, мали лише сімдесят п'ять років, Ніколас, практично дитина, мав приблизно сімдесят'. Укр.: *Вийшла й Катерина, Богданова дочка* (Нечуй-Левицький: 20). Пол.: *Namiestnika zdziwiły te słowa, gdyż słyszał w Łubniach, że Rozłogi były niemalą fortuną szlachecką, a po wtóre, że należały ongi do kniazia Wasyla, ojca Heleny* (Сенкевич: 59). 'Намісника здивували ті слова, бо чув в Лубнах, що Розлоги були немалим шляхетським маєтком, а по-друге, що належали вони князю Василю, батьку Гелени'. Родинна ідентифікація є необхідною, оскільки представники однієї родини нерідко послуговуються одним і тим самим прізвищем, а інколи й іменем (особливо коли у макроконтексті йдеться про декілька поколінь), що є об'єктивною причиною конкретизації.

1.3. Професійно-статусна ідентифікація реалізується тоді, коли уточнений компонент, виражений власною назвою, конкретизується найменуванням представника якоїсь професії, роду діяльності, посади. Наприклад: *From their father, the builder, they inherited a talent for bricks and mortar* (Голсуорсі: 20). 'Від їх батька, будівничого, вони успадкували талан до цегли і вапна'. Укр.: *А які вони чудні, оці бояри! – обізвалась Катерина* (Нечуй-Левицький: 21). Пол.: *Pierwszy, Hładki, ataman mirgorodzkiego kurzenia, krzyknął: „Na pohybel!”* (Сенкевич 183). 'Перший, Гладкий, отаман миргородського куреня, крикнув: «На погибель!»'. Професійно-статусна ідентифікація не відображає зворотний до особистісної ідентифікації процес, тому що в межах її інформаційної наповнюваності знаходяться лише суспільні ролі, не міжособистісні.

Усі підвиди ідентифікації об'єднує те, що вони мають за мету обмеження кількості потенційно можливих учасників ситуації шляхом надання більшого обсягу інформації про них.

1.4. Релятивна конкретизація також реалізується шляхом подання більш прецизійної інформації про референт, відображений у компоненті, що уточнюється, однак, від об'єктної конкретизації вона відрізняється тим, що узагальненим елементом є лексема на позначення особи. Наприклад: *Soames, the unconscious ironist, fixed his gaze on Bosinney's tie, which was far from being in the perpendicular; he was unshaven too, and his dress not remarkable for order* (Голсуорсі: 94). 'Соумс, несвідомий любитель іронії, сфокусував свій погляд на краватці Босіні, положення якої було далеко не перпендикулярним; він також був небритий, і одежа його не вирізнялася охайністю'. Укр.: *А як він помер, то я переїхала з своєю тіткою в батьківський двір на Поліссі, а з нами живе й господарює мій дядько, брат мого панотця, старий удовець Христофор Стеткевич, аріянин* (Нечуй-Левицький: 5). Пол.: *– Na imię Chrysta! bracia atamany, druhy serdeczne, nie gubcie niewinnego, toż ja Lacha nie widział, nie gadał z nim!* (Сенкевич: 183). '– Во ім'я Христа! браття отамани, друзі сердечні, не губить невинного, я ж бо Ляха не бачив, не говорив з ним!'. Релятивна конкретизація є актантною пропозицією, обов'язковим учасником якої є суб'єкт та об'єкт (або інший суб'єкт), характеристики якого є актуальними в ситуації, яка відображається.

1.5. При об'єктній співвіднесеності відбувається конкретизація узагальненого найменування, яке може бути використане на позначення декількох об'єктів позамовної дійсності, часом, різнорідних. Компонент, який стимулював уточнення, може бути виражений лексемою різного ступеня абстрактності. Якщо уточнений компонент виражений лексемою абстрактної семантики, то уточнювальний компонент у будь-якому випадку буде характеризуватися меншим ступенем абстрактності; відносна абстрактність уточнювального компонента при цьому не є перешкодою для опису конкретних ситуацій. Наприклад: *He had capitalized the income he had inherited from his mother's father and joined Lloyd's as an underwriter; he painted pictures, too – water-colours* (Голсуорсі: 34). 'Він капіталізував прибуток, який успадкував від маминого батька і був страховиком у Ллойдс; він також малював картини – акварелі'. Укр.: *В світлиці запахло пасікою, бджолами та цілниками* (Нечуй-Левицький: 4). Пол.: *Potem postrzegał się, że bluźni, więc na twarz padał i prosił o ratunek, o przebaczenie, o zmiłowanie nad ojczyzną i nad onym gołębiem niewinnym, co może tam na próżno wzywał bożej i jego potosu* (Сенкевич: 264). 'Потім він відчув, що богохульствує, тому упав долілиць і благав про порятунок, про вибачення, про помилування вітчизни і того невинного голуба, який можливо там даремно просить його і божої допомоги'. Об'єктна конкретизація відтворює актантний тип ситуації, яка повідомляє про співвідношення явищ чи об'єктів, які відрізняються формою, масштабом чи референтною природою. Незалежно від того, чи

збігаються просторово актанти чи ні, комунікативно важливішим для мовця є об'єкт, зазначений в уточнювальному компоненті, у ньому концентрується смислове навантаження, оскільки він є максимальною прецизійним, а об'єкт, який стимулював уточнення, є свого роду посередником для смислу синкретичного речення. Кількісні та якісні показники конкретизувальних актантних і предикатних уточнень зображено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Кількісні та якісні показники конкретизувальних актантних і предикатних уточнень

Група	Мова	Англійська	Українська	Польська
1. Предикатні конкретизувальні уточнення				
1.1. Самокоригувальні		24	–	–
1.2. Тлумачні		14	52	41
Всього		38	52	41
2. Актантні конкретизувальні уточнення				
2.1. Ідентифікаційні				
2.1.1. Особистісна ідентифікація		129	149	68
2.1.2. Родинна ідентифікація		45	87	15
2.1.3. Професійно-статусна		30	72	99
2.2. Релятивні		54	115	99
2.3. Об'єктні		213	184	92
2.4. Інші		–	4	3
Всього		471	611	376

Як пояснення до таблиці 1, слід зазначити, що кількісна розбіжність показників, а також повна відсутність окремих семантичних груп, у більшості випадків, завдячує тематиці сюжетів матеріалу дослідження та авторському стилю. Що стосується наявності самокоригувальних предикатних уточнень в англійській мові, і їх відсутності у двох інших мовах, то це не слід вважати закономірністю та окремою властивістю англійської мови, тому що дослідження базується на обмеженій кількості матеріалу лише одного автора та лише одного стилю. Існування такого виду уточнень гіпотетично можна припустити в кожній з досліджуваних мов, і не лише предикатної моделі пропозиції, оскільки ці уточнення віддзеркалюють особливості авторського стилю. Річ у тому, що самокоригувальні уточнення в писемному мовленні та усному спонтанному мовленні мають різну природу походження і виконують різні функції. Якщо продуцент спонтанного, заздалегідь не підготовленого висловлення вдається до уточнювальної самокорекції, то це може свідчити про фізіологічну властивість мозку людини – помилятися, фіксувати свої помилки та виправляти їх; а якщо автор письмового тексту, який має час на стратегію формулювання своєї думки та підбір мовних засобів для її вираження, використовує конструкцію такого типу, то він не має на меті нейтралізувати попередній компонент висловлення (уточнений) як такий, що не відповідає дійсності, а лише доповнити його якісно іншою інформацією для повноти й адекватності відображення свого задуму. Саме тому самокоригувальні уточнення в писемному мовленні слід вважати семантичним різновидом, а не функцією будь-якого уточнення загалом.

На основі проаналізованого матеріалу можна зробити висновок, що в текстах художнього стилю актантні елементи підпадають частішому уточненню, ніж предикатні, що свідчить про високу ступінь абстрактності та потенційну контекстуальну багатозначність цих елементів. Стаття відкриває **перспективи** для подальших досліджень, об'єктами яких можуть стати атрибути та сирконстанти. Крім того, аналіз уточнювальних конструкцій у цій роботі проводився виключно на прикладах, дібраних з художніх текстів лише трьох авторів в англійській, українській та польській мовах, у той час коли загальний діапазон проблеми уточнювальних конструкцій у різних функційних стилях та ролі автора у їх формуванні, безумовно, не вичерпаний.

Література

Захарова 2008: Захарова, Л.В. Обособленные второстепенные члены предложения со значением уточнения в современном русском литературном языке [Текст]: дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Л. В. Захарова. – Армавир, 2008. – 215 с.

Золотова 1995: Золотова, Г.А. Монопредикативность и полипредикативность в русском синтаксисе [Текст] / Г. А. Золотова // Вопросы языкознания. – 1995. – № 2. – С. 99-109. – Бібліогр. : с. 109.

Кантемір 2007: Кантемір, С. Досвід застосування квантитативних методів для інвентаризації лексичних одиниць (на матеріалі прикметників кольору німецької мови) [Текст] / С. Кантемір // Проблеми типології та квантитативної лексикології. – 2007. – С. 29-40. – Бібліогр. : с. 40.

Манаенко 2004: Манаенко, Г.Н. Функционирование осложненного предложения в публицистическом тексте [Текст]: информационно-дискурсивный поход : дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.01/ Г. Н. Манаенко. – Краснодар, 2004. – 421 с.

Фунтова 2002: Фунтова, Т.Б. Логіко-синтаксична категорія уточнення в сучасній російській мові [Текст]: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / Т. Б. Фунтова. – Сімферополь, 2002. – 192 с.

Джерела

Голсуорсі: Голсуорсі, Дж. Сага про Форсайтів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://manybooks.net/titles/galswortetext03fsaga11.html>. – Назва з екрана. – 15.11.2010.

Нечуй-Левицький: Нечуй-Левицький, І. Гетьман Іван Виговський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrcenter.com/library/read.asp?id=48&page=45>. – Назва з екрана. – 15.11.2010.

Сенкевич: Сенкевич, Г. Вогнем та мечем [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pbi.edu.pl> – Ogniem i mieczem. – Т. I – Sienkiewicz Henryk – PBI – Microsoft Internet Explorer. – Назва з екрана. – 15.11.2010.

Представлены отличительные свойства конкретизации, охарактеризованы изоморфные и алломорфные черты исследуемого материала; определены виды предикатных и актантных уточнительных конкретизирующих конструкций.

Ключевые слова: семантико-синтаксическая функция, уточнительная конструкция, конкретизация, предикат, актант.

The identifying features of the specification are given; isomorphic and allomorphic traits of the studied material are characterized; the types of predicate and actant specifying structures are defined.

Keywords: semantic and syntactic function, specifying structure, concretization, predicate, actant.

Надійшла до редакції 2 вересня 2012 року.

Ганна Пасько

УДК 81'42

МАРГІНАЛЬНІ ФРЕЙМИ МОВЛЕННЕВОГО ЖАНРУ ЗАГАДКИ В СЛОВ'ЯНСЬКИХ ТА ГЕРМАНСЬКИХ МОВАХ

У статті розглянуто поняття фрейму та маргінального фрейму як його особливого вияву; схарактеризовано різновиди універсальних маргінальних фреймових моделей когнітивної організації мовленнєвого жанру загадки в російській, українській, англійській та німецькій мовах.

Ключові слова: мовленнєвий жанр, фрейм, концепт, метафора, загадка.

Дослідження мовленнєвого жанру загадки як концептуально-фреймової структури репрезентації інформації в слов'янських та германських мовах умотивоване, перш за все, актуальною тенденцією до розгляду семіотичних засобів мови як універсальних інформаційних конструкцій, що постають результатом когнітивного пізнання реалій світу. Таким чином, **актуальність** пропонованої статті продиктована потребою лінгвістичного вивчення організованих когнітивно та комунікативно орієнтованих різнотипних мовленнєвих жанрів, зокрема мовленнєвого жанру загадки, у проекції на слов'янські та германські мови в площині когнітивно-дискурсивної парадигми.

Часткове розв'язання заявленої проблеми у вітчизняному мовознавстві, а саме фреймовий аналіз українських загадок, наявне в дисертаційному дослідженні О.І. Тимченко [Тимченко 2010]. Спроба аналізу концептуальної структури англійських загадок через базові фрейми С.А. Жаботинської належить В. Харитонову [Харитонов 2010], проте автор наукової розвідки виокремлює лише характеристики денотатів (наприклад, дія, партитивність, місце, час тощо), залишаючи поза увагою вияв конкретних фреймових моделей загадок.

Метою статті постає виокремлення універсальних для російської, української, англійської та німецької мов маргінальних фреймів мовленнєвого жанру загадки, що передбачає вирішення таких **завдань**: 1) дефінувати поняття фрейму; 2) розглянути базові фрейми; 3) виокремити універсальні маргінальні фрейми мовленнєвого жанру загадки в слов'янських та германських мовах.

Центральним поняттям сучасної когнітивної лінгвістичної науки постає фрейм – один зі способів представлення стереотипної ситуації, сітка пов'язаних між собою вузлів [Мінський 1988: 289]. І.Б. Штерн дефінує пропонований термін як структуру, що «...репрезентує стереотипні ситуації у свідомості (пам'яті) людини або інтелектуальної системи і призначена для ідентифікації нової ситуації» [Штерн 1998: 323], так само